

Miera, uzplaukuma un tautu draudzības budžets

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. G.

25. APRILĪ

Nr. 17 (484)

Pavasariņā spēku briedumā mūsu Dzimtene sagaida Pirmā Maija svētkus. Visā zemē izvērsies spriega pirmmaija sacensība. Pilnā sparā rit pavasara lauku darbi mūsu Dzimtenes neapveramajos plašumos. Desmitiem miljonu skolēnu un studentu gatavojas mācību gada noslēgumam. Pārī jūrām un zemēm aizsākušī Komunistiskās partijas CK llesmainie Aicinājumi, saucot mūsu tautu uz jaunām uzvarām. Ar dziļu mīlestību padomju laudis 22. aprīlī atzīmēja 84 gadus kopš mūsu partijas un valsts radītāja, visas pasaules darbaļaužu ģenitāļa vadona Vladimira Iljiča Leņina dzimšanas. Un lūk, šajās politiskā kāpinājuma pilnajās pirmmaija dienās mūsu Dzimtenes galvaspilsētā dārgajā Maskavā sanāca uz pirmo sesiju mūsu valsts varas augstākais orgāns — PSRS Augstākā Padome.

Darba gaitā Augstākā Padome pieņēmusi PSRS valdības demisiiju, uzdevusi jaunās valdības sastādīšanu biedram G. M. Malenkovam. PSRS Augstākā Padome apspriež PSRS valsts budžeta projektu 1954. gadam. PSRS budžeta izpildē 1953. gadā un mūsu jaunajā valsts budžetā skaidri parādās Padomju valsts un padomju tautas dzīves raksturīgās iezīmes: nemītigā ekonomiskā augšupeja, dziļais miermīlīgums, kultūras tālākais uzplaukums, tautu līdztiesība un draudzība, gādība par cilvēku. Mūsu valsts budžets ir mūsu dzīves spoguļs.

Jaunais budžets gan savā ienākumu, gan izdevumu daļā krietni pārsniedz 1953. gada budžetu. Ja pērn ienākumus sastādīja 539,7 miljardi rubļu, bet izdevumus 514,8 miljardi, tad šogad mūsu plaukstošā tautas saimniecība jau nodrošinās ienākumus 571,6 miljardu apmērā, kas ļaus segt 582,7 miljardus lielu izdevumus. Budžeta pieaugums ir mūsu Dzimtenes spēka un varenības augšanas objektīvs un spīdīgs apliecinājums.

Vislabāk šā gada perspektīvas raksturo jaunā budžeta izdevumu daļa. Kam tad kalpos milzīgie līdzekļi, kurus atvēlējuši izdevumiem PSRS Augstākā Padome? To ļauvas tieša, un proti 326,7 miljardi rubļu, šogad ieplūdis dažādās tautas saimniecības nozarēs. No tiem 184,9 miljardi — paredzēti kapitālieguldījumiem. Tas nozīmē, ka šogad uzcels daudzas jaunas rūpnīcas un fabrikas, elektrostacijas, šachtas, dzelzceļlīnijas. Šogad mūsu zemē ražos vairāk ogļu un tērauda, naftas un elektroenerģijas, mašīnu un ķīmikāliju, uzcels divreiz vairāk uzņēmumu plaša patēriņa preču ražošanai nekā pērn. Bet jau 1953. gadā mūsu zemē nodeva ekspluatācijā 300 jaunus plaša patēriņa preču uzņēmumus — t. i. gandrīz katru dienu stāfās darbā viens tāds uzņēmums. Šogad plaša patēriņa preču rūpniecības uzņēmumu būvei atzīmē vairāk nekā 14 miljardu rubļu pret 7,6 miljardiem 1953. gadā. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka jau 1954. gadā būs pārsniegti piektās piecgades kontrolskaitiļi tautas patēriņa preču ražošanā. Tas nozīmē, ka šogad padomju cilvēki saņems par 1/4 vairāk plaša patēriņa preču nekā 1950. gadā.

1953. gadā PSRS rūpniecības kopprodukcijas pieaugums sastādīja 12 procentus. Tas nozīmē, ka PSRS rūpniecība deviņās dienās ražoja tik daudz, cik Krievijā 1913. gadā. Bet 1954. gadā mūsu socialistiskās rūpniecības attīstībai atzīmēti vēl lielāki līdzekļi nekā pērn!

Par 42,4 procentiem, salīdzinot ar 1953. gadu, pieaug līdzekļi, kas atvēlēti lauksaimniecībai. Tie spīdīgi izpaužas partijas un valdības īpašā gādība par kolchozu laukiem. Bagātīgie atzīmējumi mašīnu un traktoru stacijām, padomju saimniecībām, vecaiņu un atmatu apgūšanai, kā arī valsts iedzīvotāju apjoma palielināšanai — lūk, stingra finansiāla bāze PSKP CK septembra un februāra-marta Plenuma lēmumu izpildei. Jaunais budžets paredz visu! Tas nem vērā gan paaugstinātas sagādes un valsts iepirkuma cenas, gan lauksaimniecības nodokļa samazināšanu — kolchoznieki šogad saņems no valsts papildus 47 miljardus rubļu! — gan kārtējo cenu pazeminājumu, kura rezultātā patērētāji iegūs 20 miljardu rubļu un cenas 1954. gadā būs 2,3 reizes zemākas nekā 1947. gadā.

Visas mūsu budžeta alles ilustre partijas un valdības rūpes par cilvēku. Bet visspilgtāk to dara izdevumi, kas ietērkti sociālo un kultūras pasākumu aīē. Šogad šiem pasākumiem atzīmēti atkal par 10 procentiem lielākas summas nekā pērn. No 141,3 miljardiem — 67,1 miljards rubļu piešķirti tautas izglītības, zinātnes un mākslas veicināšanas pasākumiem, 29,3 miljardi — veselības aizsardzībai, bet sociālajai nodrošināšanai 44,9 miljardi. Šie skaitļi rāda, ka šogad strauji pieaug pamat- un vidusskolu, tehnikumu un augstāko mācību iestāžu skaits, vidusskolas beidz divreiz vairāk skolēnu nekā 1953. gadā, bet 1954. gada rudenī augstākajās mācību iestādēs iestāsies viens miljons studentu!

Šogad uzcels desmitiem jaunu teatru, kinoteatru, klubu, kultūras namu. Strauji pieaug slimnīcu, sanatoriju, atpūtas namu, polikliniku, bērnu dārzu un mazbērnu nometņu skaits. Dzīvokļu celtniecībai atzīmēti 25 miljardi rubļu. Dažādu sociālu pasākumu un kārtējo cenu pazeminājuma rezultātā mūsu valsts iedzīvotāju ienākumi palielināsies par 45 miljardiem rubļu, salīdzinot ar 1953. gadu.

Strauji attīstot visas tautas saimniecības nozares un realizējot mierlaika saimniecības un kultūras vispusīgās attīstības politiku, Komunistiskā partija un padomju valdība nekad neaizmirst, cik svarīgi un nepieciešami aizsargāt mūsu Dzimteni pret agresoru iekojumiem. 17,8 procentus no budžeta izdevumiem jeb 100,3 miljardus rubļu Augstākā Padome piešķir PSRS aizsardzības vajadzībām. Visa padomju tauta ar gandarījumu uzņem šo lēmumu, jo zina, ka PSRS Bruņotie Spēki ir ne tikai mūsu tautas mīlerīgā radošā darba, bet arī visas demokrātiskās cīņmetnes, visas pasaules miera stingrākais sargs. Gādība par mūsu Dzimtenes robežu drošību un mieru lo vairāk vietā, ja nem vērā ASV un citu imperalistisko valstu dēkainos plānus un neganto militarismu, kas valda šo zemju ekonomikā. Nav noslēpums, ka Savienotajās Valstīs turpat 80 procentu no budžeta izdevumiem atzīmēti kara vajadzībām. Līdzīga budžeta struktūra ir visām Atlantiskā bloka zemēm. Milzīgie kara budžeta smagās nodokļu nastas veidā uzvelti darbaļaužu kamiešiem. Ne velti Anglijā izplatīts šāds izteiciens: «Ja vēl nedaudz palielinās kara nodokļus, vispār nebūs vairs ko aizstāvēt!»

Kapitalistiskajās valstīs budžeta izdevumu lauvas tiesu sastāda militārie atzīmējumi, bet ienākumus dod tiešie un netiešie nodokļi, kurus izsīpē no tautas masām. Te spīdīgi parādās kapitalistisko valstu budžetu preitautiskais raksturs, kur budžets kalpo tikai darbaļaužu līdzekļu pārsūkšanās brūpošanās monopolu īpašnieku kabatās.

Pretstatā tam PSRS budžeta ienākumu daļā galvenais postenis ir ienākumi no socialistiskās saimniecības — 497 miljardi jeb 86,9 procenti, kamēr iedzīvotāju nodokļi sastāda tikai 8 procentus no visas ienākumu summas. Īpaši maz nodokļi turpmāk jāmaksā lauku darbaļaudim — 4,2 miljardi rubļu.

PSRS budžetā lieliski izpaužas mūsu zemē valdošā tautu draudzības un brālīgās sadarbības ideoloģija. Tā spīdīgi parādās savienoto republiku budžetu nemītigā augšanā. Šogad PSRS Augstākā Padome paredzējusi savienoto republiku budžetus 119,5 miljardu apmērā jeb par 13 procentiem lielākus nekā pērn. No šīs summas 73,2 miljardi rubļu tiks izlietoti sociāli kulturaliem pasākumiem! Mūsu republikas budžets paredzēts 1654 miljonu rubļu apmērā. Ši, salīdzinot ar 1953. gadu, krietni lielākā suma ļaus finansēt plašus pasākumus, kas būs vērsti uz Padomju Latvijas ekonomiskās un kultūras dzīves augšupeju, nodrošinot mūsu republikas darbaļaužu labklājības tālāku kāpinājumu.

PSRS Augstākās Padomes lēmumi ledvesmo mūsu Dzimtenes tautas jauniem darbiem komunisma celšanā. Šajā masu jaunrades procesā gada vieta iedzīvotājiem, mākslas un literatūras darbiniekiem, kam sakāms liels vārds jaunās sabiedrības celāņu veidošanā un audzināšanā. Uz to viņus sauc PSKP CK pirmmaija Aicinājumi:

— Literatūras un mākslas darbinieki! Cīnieties par padomju literatūras un mākslas tālāku attīstību! Celiet savas daiļrades idejisko un māksliniecisko līmeni! Radiet mākslas darbus, kas būtu mūsu lielās tautas cienīgi.

Padomju Savienības darbaļaudis! Vēl ciešāk sakļausimies ap Komunistisko partiju un Padomju valdību, mobilizēsim mūsu spēkus un radošo enerģiju lielajam darbam—komunistiskās sabiedrības uzcelšanai mūsu zemē!

Lai dzīvo partijas, valdības un tautas nesaūgraujamā vienotība!

(No PSKP CK Aicinājumiem 1954. gada 1. Maijā)

*

KULTURAS DZĪVES JAUNUMI

GATAVOJAS 1. MAIJA SVĒTKIEM

1. Maija svētkiem rosīgi gatavojas Cēsu kultūras nama mākslinieciskās pasdarbības kolektīvi. Jauktais koris, kurā ir vairāk nekā 80 dziedātāju, iestudējis Jāzepa Mediņa kantāti «Ziedošā dzimtene», Meņeviča kantāti «Par mieru» un citas dziesmas. Pasdarbības kolektīvi kopīgiem spēkiem iestudē arī B. Aleksandrova opereti «Kāzas Majnovkā», kuru parādīs 2. maijā.

JAUNS ORIGINALDARBS

Š. g. 1. maijā LPSR Valsts Muzikālās komedijas teatra latviešu trupa sniegs E. Zālītes un A. Zilinska jaunās muzikālās komedijas «Zīlo ezeru zemē» pirmizrādi. Uzvedumu sagatavojuši teatra galvenais režisors B. Rošins un N. Katlapec. Dekorācijas gleznojis mākslinieks L. Grasmanis. Galvenajās lomās solisti M. Zirdziņa, L. Sniedze, M. Vērdiņš, K. Steinbergs, H. Misiņš, J. Pīrvičs u. c. Diriģents T. Vējs.

BALTĪJAS FLOTES TEATRS VENTSPILĪ

Ventspilī viesojas Baltijas Flotes teatris. Viesi ventspilniekiem parādīja nēģeru rakstnieka U. Dibuš lugu «Halti» un Z. Moljera komediju «Tartifs».

ROMANS «UZ JAUNO KRASTU» IZNĀCIS IGAUŅU VALODĀ

Šīs dienas Igaunijas Valsts izdevniecība laidusi klajā LPSR Tautas rakstnieka Viļa Lāča romanu «Uz jauno krastu». Romanu tulkojis Kārlis Abens, kas blakus sirmajam literātam Martam Pukitsam ir otrs izcilākais latviešu literatūras tulkotājs Igaunijā.

Darbs pārtulkots, saglabājot romāna kolorītu un autora stila īpatnības.

Vēstule no Čehoslovākijas

LPSR Valsts konservatorijas studente Arija Mauriņa savam diplomdarbam izvēlējusies tēmu «Čehoslovākijas muzikas kultūra», kurā kā vienu no levējamiākajiem demokrātiskās Čehoslovākijas muzikas paraugiem apskata Vaclava Dobiaša kantāti «Celdāms dzimteni, stiprināsi mieru». A. Mauriņa bija aizrakstījusī kantātes

autoram vēstuli, kurā lūdza viņu pastāstīt par kantātes tapšanas gaitu, darba panākumiem, turpmākajiem nodomiem u. c. A. Mauriņa saņēmusi no komponista Dobiaša vēstuli, kurā viņš ne vien atbild uz visiem studentes jautājumiem, bet arī sūta sveicienus un novēl panākumus latviešu tautai un tās muzikai.

Valsts Tretjakova galerijas mākslas darbu izstāde

Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā atklāta glezniecības, skulptūras un grafikas darbu izstāde no Valsts Tretjakova galerijas fondiem. Izstādē eksponēti apmēram 200 mākslas darbi, kuri sniedz priekšstatu par krievu mākslas attīstību, sākot ar 18. gadsimta otro pusi un beidzot ar padomju mākslinieku darbiem. Izstādē pārstāvēti

A. Ivanovs, A. Venecianovs, I. Repins, V. Perovs, V. Serovs u. c., kā arī padomju mākslinieki A. Gerasimovs, D. Nalbandjans, A. Plastovs, tēlnieki V. Muchina, M. Manizers un daudzi citi.

Izstādī jau apmeklējuši 6000 cilvēku.

Jelgavas baleta studijā

Pagājušā gada decembrī pie Jelgavas kultūras nama nodibinājās bērnu baleta studija.

Aizritējuši tikai daži mēneši, un studijas audzēkņi, kas komplektējas galvenokārt no Jelgavas skolām, baleta skolotājas I. Ieckas-Knočas vadībā uzrāda jau redzamus sasniegumus.

Pašreiz studijā nodarbojas 5 grupas

ar 20 audzēkņiem katrā. Mazie baletdejojāji jau vairākkārt snieguši priekšnesumus Jelgavas skolās. Pirmais plašākais baleta studijas audzēkņu sarīkojums būs 2. maijā kultūras nama rīkotajā bērnu rītā. Bērnu rīta programai tiek iestudētas latviešu, igauņu, ukraiņu, moldavu un citu tautu dejas, kā arī klasiskā baleta fragmenti.

LIETUVAS VALODNIEKU JAUNI DARBI

Lietuvas PSR Zinātņu akadēmijas lietuviešu valodas un literatūras institūtā pabeigta virkne darbu par lietuviešu valodas vēsturi. Akadēmijas īstenais loceklis profesors B. Lariņš pabeidzis lietuviešu leksikogrāfijas vēstures pētījumus.

K. Ulvičs izstrādājis tēmu par lietuviešu valodas izloksni. Vienkāršajam teikumam lietuviešu valodā savu darbu veltījis I. Kruops.

«ESTONIA» TEATRA VIESIZRĀDES ĻENINGRADĀ

15. aprīlī Ļeningradas rūpniecības kooperācijas Kultūras namā ar A. Borodina operu «Kņazs Igors» viesizrādes uzsāka Igaunijas PSR Valsts Akadēmiskais operas un baleta teatris «Estonia».

Teatris «Estonia» Ļeningradiešiem sniegs piecas operas: «Kņazs Igors», «Boriss Godunovs», «Demons», «Traviata», «Vētras krasts» un trīs baletus: «Gulbju ezers», «Esmeralda» un «Kalevipoegs».

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija DEKRETS

Par Latvijas PSR goda nosaukumu piešķiršanu Latvijas PSR Valsts Akadēmiskā drammas teatra māksliniekiem un vadošajiem darbiniekiem

Sakarā ar Latvijas PSR Valsts Akadēmiskā drammas teatra trīsdesmit piecu gadu pastāvēšanu un atzīmējot nopelnus padomju teatra mākslas attīstībā, piešķirt Latvijas PSR Valsts Akadēmiskā drammas teatra darbiniekiem goda nosaukumus:

LATVIJAS PSR TAUTAS SKATUVES MĀKSLINIEKS

1. Veral Michaila m. Baļunas — režisorei
2. Olga Andreja m. Lejaskalnei-Likumei — aktrisei
3. Mirdzal Kārļa m. Smičhenai — aktrisei
4. Emma Jāna m. Ezeriņai-Jakobsonai — aktrisei

LATVIJAS PSR NOPELNIEM BAGĀTAIS MAKSĻAS DARBINIEKS

1. Vilim Dāvida d. Bergmanim — teatra direktoram
2. Zanim Miķeļa d. Katlapam — režisoram-aktierim

LATVIJAS PSR NOPELNIEM BAGĀTAIS SKATUVES MĀKSĻINIEKS

1. Ludvigam Vincenta d. Bāram-Nejvardovskim — aktierim
2. Zigrīdai Albertai m. Grīsiel-Jasjukevičai — aktrisei
3. Karpam Pavila d. Klētniekam — aktierim
4. Olga Anša m. Krūmiņai-Mitrevičai — aktrisei
5. Veltai Mārtiņa m. Līnei — aktrisei
6. Eduardam Zapa d. Sileniekam — aktierim
7. Lidiņai Eduarda m. Freimanei — aktrisei
3. Alfredam Ignata d. Jaunušam — aktierim

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Priekšsēdētājs K. OZOLIŅŠ

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Sekretars K. GAILIS

Rīgā, 1954. g. 16. aprīlī

Apbalvoti ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Goda rakstu

Sakarā ar Latvijas PSR Valsts Akadēmiskā drammas teatra 35. gadadienu liela grupa teatra māksliniecisko un tehnisko darbinieku apbalvota ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Goda rakstu.

Par ilggadīgu un nevainojamu darbu ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Goda rakstu apbalvoti:

teatra galvenais režisors A. F. Amtmanis-Briedītis, bijuši teatra aktiŗe D. T. Valdmane, teatra direktora vietnieks K. J. Bērziņš, aktieri H. P. Avenš, A. Klinte (A. J. Amtmane), A. J. Videnieks, R. K. Zanderšons, E. J. Zīle, H. P. Zommers, K. J. Kvēps, K. M. Martinšons, A. K. Milbrets, J. A. Osis, K. K. Seb-

ris, K. J. Strāders, P. J. Cepurnieks, V. K. Svarcs, E. F. Emslīšs, L. A. Eriķa-Freimane, galvenais administrators V. A. Riepša, sarkankoka galdnieks A. O. Rusmanis, mašīnu un dekoratīvā ceha vadītājs A. A. Skatkalns, sufliere E. J. Mieze, šuvēja M. M. Silpiņa, teatra tehniskie darbinieki M. V. Vozinska, A. J. Stolicers. (LTA)

(No «Sovetskaja Kultur»)

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS TREŠO KONGRESU SAGAIÐOT

Vārdi jāapliecina ar darbiem

Daudz ir runāts par mūsu dramaturģijas atpazīcību, daudz pelnītu pārmetumu rakstniekiem adresējusi gan skatītāji, gan teātri, gan mākslinieciskās pašdarbības dalībnieki. Ir pat bijuši tādi laika sprīži, kad dramaturģijas devums pavisam apstājās. Lai gan pēdējā gadā šajā literatūras nozarē vērējama aktivitāze, tomēr īsts kvalitatīvs pagrieziens uz labo pusi vēl arvien nav noticis.

Tādēļ par to bija jārunā arī Dramaturģijas sekcijas pārskaņā un vēlēšanu sapulcē, kas šajās dienās notika Latvijas Padomju rakstnieku savienībā. Pārskaņa referātā V. Sauleskalns norādīja, ka sekcijas līdzšinējā darbā bijusi virkne nopietnu trūkumu — sekcijas sanāksmes, ar ļoti maziem izņēmumiem, notikušas tikai tad, kad jāapspriež jauni darbi, turklāt šie iztirzājumi bieži vien bijuši zemā teoretiskā līmenī. Līdz ar to sekcija kļuvusi vairāk par jaunu darbu statistiķi un kontrolieri, mazāk uzmanības veltīdama svarīgākajiem darbiem, melstarības jautājumiem. Atskaites laikā nav notikusi neviena lekcija par dramaturģijas teoriju, par padomju literatūras mūsdienu problemām.

Turpinādams un papildinādams iepriekšējās sekcijas sanāksmē izteikto domu, A. Grigulis debatēs vēlreiz uzsvēra, ka sekcijas vissvarīgākais un neatliekamākais uzdevums ir noorganizēt sistematiskas mācības. Prakse pierādījusi, ka daudz, bet jo sevišķi jauno dramaturģu teoretiskās zināšanas ir vairāk kā nepietiekamas. Arī pārējie runātāji (P. Pētersons, A. Vilks u. c.) atzīmēja, ka sekcijā vairāk jārunā par profesionālajiem amata jautājumiem. Ir kolektīvi jāstādās krīvi, Rietumeiropas, kā arī latviešu klasiku meistariem par piemēriem.

Latviešu klasiskajā literatūrā dramaturģijai ir ievērojama vieta. J. Raiņa, R. Blaumaņa, A. Upīša dramatisma

darbos pateikts savdabīgs vārds, kam nozīme ne tikai latviešu literatūrā. «Uguns un nakts», «Pūt, vējīnī», «Indulis un Arija», «Uguni», «Indrāni», «Jaunais gars», «Spartaks», «Peldētāja Zuzanna», «Apburtais loks» u. c. ievērojami ne tikai ar to, ka tajos risinātas svarīgas, sabiedriski nozīmīgas problēmas, bet arī ar savu māksliniecisko izveidi, ar savu formas pilnveidību. Mums ir labas tradīcijas. Tās apgūt un turpināt — rakstnieka goda lieta.

Protams, tradīcijas jāapgūst radoši, nevis tā, kā to darijis jaunais autors K. Alzpuris darbā pie savas dramatisks poēmas «Ielenktā pils», kur bez kontroles pārņemta klasisko sacerējumu forma un pat izteiksme.

Tādēļ sekcijas birojam jau tuvākajā laikā jāorganizē lekciju cikls. Šajā darbā iesaistot gan mūsu pieredzējušākos dramaturģus, gan literatūras zinātniekus. Sekcijas sanāksmēs kopīgi jāiztirzā labākie, spilgtākie visdažādāko žanru klasiskās un padomju dramaturģijas darbi.

Par nepieciešamību sekcijas darba priekšplānā ieviekt meistariem celšanas jautājumus uzskatāmi stāsta tas fakts, ka mūsu oriģināldarbā, «Uru pamatā likta laba iecere, pa lielāku daļu negūst pilnvērtīgu māksliniecisku atveidojumu literārā formā.

Dramaturģiskā materiāla nepareiza izveide bija galvenais neveiksmes cēlonis labi iecerētajai P. Pētersona dramai «Istā mīla». Varbūt ne tik daudz dzīves nepazīšana, tās lielo notikumu neizpratne, kā tieši zemais meistariem līmenis traucē atrasties rakstnieka radošajiem spēkiem.

Nesapēdami savu tēri ledzīvināt spilgtos, raksturīgos tēlos, dramatiķi izdara nolaidības, pamazām notulina savu ideju, un rezultātā darbs iznāk tāds, kā dažreiz pat nākas dzirdēt no skatītājiem: «Nekas jau nav, bet skatīties var».

Šķiet, ka viduvējība, kamēr tā netiks pārvarēta, bet pārvarēt to var vienīgi ar lielu meistariņu bruņoti autori — būs nopietns šķērslis mūsu dramaturģijas attīstībai.

Si parādība vērojama ne tikai mūsu jaunāko dramatiķu darbos. Viduvējus darbus laiž klajā arī pieredzējuši autori. Viņi raksta gan par pilsētu, gan par laukiem, gan par rūpniecību, gan par kolchozu — nekā jauna nepateikdami par to, kas norisinās padomju cilvēku sirdīs, ko viņi pārdzīvo šajā ciņām bagātā laikā.

Ar pavirši dzīves vērojumu samierinājusies arī A. Brodele savā jaunākajā lugā «Avarija». Jašaubas, vai lugā risinātais konflikts atsedz svarīgāko mūsdienu MTS mehanizatoru dzīvi. Un ir gluži nepārprotami, ka dzīves īstenība lugā ir izskaistināta, kas varēja rasties vienīgi dzīves nepazīšanas dēļ. Iztirzājot šo lugu sekcijā, autore nesāpēja pietiekami asu, principiālu kritiku. Tāpēc iznācis, ka skatuvi luga saņēmusi ar visiem nopietnajiem trūkumiem.

Lai rastos nopietni, spilgti, vienreizēji darbi, ir vajadzīgs daudz vairāk patriotiskas drosmes pašā autorā, daudz lielāki, grūtāki uzdevumi un, galvenais, nepārtraukta, neatlaidīga mūsu dzīves iepazīšana, savas meistariības, savas mākslinieciskās personības izkopšana. Tāpat kā komponistam pilnībā ir jāpazīst mūzikas vēsture, teorija, harmonika, tā arī dramaturgam ir vajadzīga augsta valodas kultūra, plašas un pamatīgas zināšanas dramaturģijā, pilnīga skatuves specifika pazišana.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Ja senāk daudz tika runāts par meistariību un diemžēl tikai runāts, tad tagad pienācis pēdējais laiks pāriet no vārdiem uz darbiem. Un ka šim pasākumam būs jābūt sekas, liecina kaut vai tā atsauce, ar kādu minēts sanāksmes dalībnieki uzņēma šo vērtīgo lerosinājumu.

Lasītāju vēstules

Piezīmes par A. Brodeles jauno lugu «Avarija»

Valsts Liepājas dramatisks teātris sagatavojis A. Brodeles jauno lugu «Avarija». Jau notikušas izrādes vairākos rajona centros, kas izsaukušas dzīvas pārrunas kolchozniekos un it sevišķi MTS darbiniekos. Lugā risināta aktuāla tema — MTS darbs ražas novākšanas laikā. Lieki te būtu runāt par MTS lomu kolchozu nostiprināšanā un augšupējā, tas jau sen pierādīts un saprotams visiem, tātāt skatītā arī pašiem kolchozniekiem. Jautājums ir, kā mehanizatori veic šos atbildīgos uzdevumus, kā viņi saprot savus pienākumus kolchoza priekšā, kā viņi saskaņo savas personīgās intereses ar kolchoza interesēm. Tieši ar šiem jautājumiem arī sastopamies Brodeles jaunajā lugā. Brodele nav iesaucēja un tāpēc arī viņas lugā gribējās redzēt šīs dienas MTS dzīvi ar visām tām problemām, kādas tur pašreiz risina.

Runājot par lugas tēliem, pirmām kārtām jāmin kombinieris Kārlis Lauks. Tas tiešām ir labākais, vienīgais, kas ir patiesākais mehanizatora tēls jaunajā latviešu dramaturģijā. Viņa valoda ir vienkārša, lietišķa, taisni tāda, kādā runā lielam lielais vairums kombinieru un traktoristu. Patiesi arī tas, ka «kombaini direktoram» triju gadu pirmrindnieka lauri radījuši pašapmierinātību, pārkuma apziņu par saviem darba biedriem un pat mazu uzpūtību.

Lablīdzdevies ir arī Lauka palīgs Andrejs. Viņš ar savām asprātībām vienmēr zālē izraisīja smieklus. Tomēr šis tēls nēliekas tik dzīvs kā kombinieris Lauks, viņa asprātības vairākas vietās liekas sadomātas, pārāk «literāras», un vienmēr tām cauri skan kaut kāda pamācība. Vai tas nebūs par «gudru» no kombiniera palīga?

Tipisks ir traktorists Tālvāldis. Tādus «traktoristus» mēs vēl sastapsim gandrīz katrā MTS. Tikai Valsts Liepājas dramatisks teātris, ne autore, vainas dēļ, šim tipam ir savs prototips. Tieši pirms «Avarijas» izrādes šis pats teātris izrādīja A. Upīša «Atriatnes vīru», kurā tēlotāis Zoržiks stipri atgādina Brodeles Tālvāldi. Daudzas ļoti līdzīgas manieres, pat atsevišķi izteicieni, liekas, tieši nokopēti no Zoržika.

Bālākas jau ir visas sievietes, pašu lugas «varoni» Maiju Lazdu ieskaitot. Visas šīs «labās meitenes» ir tik vienādas, ka tiešām grūti pateikt, ar ko viņas atšķiras viena no otras. So meiteņu sarunās nejutīti saucamās individualitātes, un vārds, ko saka viena, tikpat labi varētu teikt arī citas.

Par partijas pirmorganizācijas sekretaru Zemzaru rakstīja jau R. Blūms «Padomju Jaunatnē». Gribētu tikai piebilst, ka arī šeit autore nav varējusi atturēties no politdarbiniekiem «obligātās» runas. Pie kam šī runā neitrukst ne «kaujas par maizes (kāpēc ne labības?) ievākšanu», kas jāveic «augstā līmenī», ne «brūņošanās ar vismodernāko tehniku», ne «zelta graudu straumes», ne citu frāžu, kuras jau tūkstoškārt atkārtotas gan tukšās runās, gan rakstos.

Tomēr nopietnākie iebildumi ir pret pašu lugas konfliktu. Neapstrīdama patiesība ir, ka rakstniekiem jāpazīst tā dzīve, ko viņi grib parādīt savā mākslas darbā. Šinī ziņā autore ir visvairāk grēkojusi. Viss lugas konflikts sastāv no tā, ka mehanizātors Kaugurs nedod kombinierim Laukam kombiniera elektriskās strāvas sadalītāju, kas tam ir līdzī, bet solās atzbraukt uz MTS un «pēc stundas būt atpakaļ». To Kaugurs dara tāpēc, lai viņa izredzētā Lazda varētu «apdzīt» pirmrindnieku Lauku. Visa tā rezultātā socialistiskās sacensības uzvarētāja izrādījās kombinieri Lazda un kolchoza, kurā strādāja Lauks, aizlīzuši un aizgājuši bojā trīs hektāri labāko kviešu. Tātad Kaugurs ir aizkavējis Lauku vienu stundu, t. i., laiku, kamēr viņš ar motociklu aizbrauca līdz MTS pēc strāvas sadalītāja. Vai tiešām viena stunda visā kombiniera darba sezonā varēja izšķirt kombiniera darba rezultātus? Tas ir ne tikai neticami, bet pilnīgi aplami. Tāpat neticami, ka viens pērķona lietus (kas parasti mēdz būt īslaicīgs) varētu pilnīgi iznīcināt neplautos kviešus. Mūsu republikas apstākļos gandrīz nekad

nevar novākt visu labību bez lietus, tomēr tā bojā neiziet. Protams, būtu jau labi, ja labības novākšanas laikā neuznāktu neviens lietus mākonis, bet kā jau teicu, mūsu republikā tas negadās. Tātad mehanizātors Kaugurs izdarītais noziegums praktiski nevarēja iespaidot ne socialistiskās sacensības iznākumu, ne nopietni bojāt 3 ha kviešu.

Ja jau autore darbības centrā būtu gribējusi nostādīt MTS mehanizatoru savstarpējās etikas jautājumu, tad arī tam vajadzīga «reāla bāze», bet lai šī «bāze» tiešām būtu reāla, tad ir jāstādās MTS dzīve un darbs, jāzina, kādi apstākļi tur rodas un kā tos atrisināt. Es nedomāju, ka autore izvirzītais konflikts būtu nevajadzīgs vai maznozīmīgs, bet apstākļi, kādos tas rodas un tiek atrisināts, ir neīsti, sadomāti.

Tāpat grūti ticēt autoriem, ka jauna kombinieri Maija Lazda pirmajā darbā sezonā tiek par socialistiskās sacensības uzvarētāju un «labāko kombinieri rajonā» (apm. no 25 līdz 40 kombinieriem, kas tur strādā). Labi vadi kombinieru prot lielākus vaiņums kombinieru un arī dienas normas tie izpilda un pārsniedz. Bet, lai kļūtu par socialistiskās sacensības uzvarētāju, ir jābūt istam sava darba meistaram, kas pat no paša spējīgākā kombiniera prasīs zināmu pieredzi. Pie kam jāņem vērā, ka mūsu republikā lielākais vaiņums lauku ir mazi un pauguraini, kas sagādā vēl papildus grūtības. Tādos apstākļos jaunais kombinieris pietiek visas pūles, lai piespiestu «kaprizoz mašīnu paklausīt savai gribai, pie kam vakarā izrādās, ka nav pat izpildīta dienas norma un arī darba kvalitāte ir zem vidējās. Protams, viens apgūst darbu ātrāk, cits ilgāk, bet zināms laiks vajadzīgs visiem. Turpretim lugā mēs neredzam, ka Lazda cīnītos par darba meistariības apgūšanu, tur tieši viss ir kā pats no sevis. Belgās izrādās, ka arī pati jaunā kombinieri pārsniedzta par saviem negaidītajiem panākumiem. Pārsteigts ir arī skatītājs. Pārāk vienkāršotas un vieglas autore rāda padomju cilvēku darba uzvaras.

Lieka un nevajadzīga ir aina, kur kombinieri, traktoristi un kolchozu jaunieši pašā karstākajā ražas novākšanas laikā visu nakti staigā ar akordeonu pa kolchozu. Ir jau labi, ka lauku jaunatne mīl dziesmas un ir dzīvespriecīga, bet nevar no viņas prasīt, lai tā dienā priekšizimīgi strādātu un naktī staigātu apkār. Pie kam autore apgalvo, ka kombinieri strādā ne tikai dienā, bet arī naktī, kas, protams, nav nemaz tik viegli. Darbs ražas novākšanas laikā ir sevišķi sasprindzināts, un nezin vai kādam pēc garas darba dienas (ražu sākam novākt jūlija beigās) būs liela patika staigāt ar akordeonu un iet uz klubu šachu spēlēt.

Negribu noliegt autores spējas skatuves parādīt dzīvus, patiesus cilvēkus (Lauks, Andrejs, Tālvāldis) un veikli risināt lugas darbību. Es domāju, ka šeit norādītie trūkumi stipri mazina raiti uzrakstītas lugas vērtību. Ja jau mēs gribam parādīt mehanizatoru ciņu par PSKP CK septembra Plenuma lēmumu izpildi, tad arī tā jāparāda kā cīņa, nevis kā rotaļa. Varbūt autore «Avariju» uzrakstījusi agrāk? Arī tad viņai nebija tiešības to laist uz skatuves tādā veidā.

Nevar klusēt, kad rakstnieks dzīvi parādā nogludinātu un izskaistinātu. Ja dzīvē tiešām viss tik viegli un gludi iet, tad jau nebūtu par ko cīnīties. Partijas izvirzītie uzdevumi lauksaimniecībā ir grandiozi. To veikšanai nepieciešams pārkārtot visu mūsu organizāciju, tātāt skatītā arī MTS darbu. Kā zināms, tas ne tuvu vēl nav izdarīts. Vai tad šī pārkaršana var notikt bez nopietniem trūkumiem, sarežģījumiem un konfliktiem? Bez šaubām, nē. Tie ir tieši tieši parādītu mākslas darbā, ir jāiedziļinās šinī dzīvē. Tā ir kategoriska prasība rakstniekiem. Autore, liekas, pavirši iepazīsies ar MTS darbu un dzīvi, no atsevišķiem mazsvarīgākajiem gadijumiem izdarījuši vispārīgus slēdzienus, un protams, tie iznākuši nepareizi. Tas, manuprāt, ir Brodeles lugas galvenais trūkums.

P. Avenš

Alzputē

Ierosinājumi un norādījumi, kas jāievēro

Pagājušo svētdien Talsu rajona kultūras namā notika «Literatūras un Mākslas» lasītāju konference. To vadīja Latvijas Komunistiskās partijas Talsu rajona komitejas agitācijas un propagandas daļas vadītāja V. Kalniņa.

Ievadvārds «Literatūras un Mākslas» redaktora v. i. V. Kalpiņš saasināja konferences dalībnieku uzmanību uz dažiem aktueliem, latviešu padomju literatūrā visai sāpīgiem, kritikas maz izstrādātiem jautājumiem, par kuriem sevišķi svarīgi runāt tieši tagad, gatavojoties Latvijas Padomju rakstnieku savienības III kongresam. V. Kalpiņš īpaši apstājās pie tā, ka mūsu literatūras kritiķi (tai skaitā arī «Literatūras un Mākslas» publicētajos kritiskajos rakstos) bieži vien dzirdams pārmetums rakstniekiem par nepietiekami plašu tematisko diapazonu, plevēršanos it kā novecojušaj tematikā, turklāt nostādāt jautājumu tā, ka, lūgt, te meklējama tā vai cita literāra darba neveiksme. Toties pavisam novārtā literatūras kritika atstājusi mākslinieciskā tēla jautājumu.

Tālākajās pārrunās lasītāji izvirzīja daudz interesantu, vērtīgu atziņu, kritiķeja «Literatūras un Mākslas» redakcijas līdzšinējo darbu.

Talsu rajona laikraksta «Padomju Karogs» nodaļas vadītājs R. Klabis pārmeta «Literatūras un Mākslas» redakcijai, ka tā pārāk pasīvi, no vērētājās pozīcijām seko notikumiem latviešu padomju literatūrā, neseo PSRS Padomju rakstnieku savienības orgāna «Literatūras un Mākslas» paraugam svarīgāko literāro problēmu vispusīgu iztirzājumu, radošu diskusiju organizēšanu. Šis pārmetums izskanēja arī vairāku citu konferences dalībnieku runās.

Mūsu republikā bieži parādās vāji, zemas literārās meistariības darbi. Tematika, šķiet, interesanta, arī tās risinājums no idejiskā viedokļa pareizs, tiek pacelti svarīgi, aktuāli, dažkārt literatūrā maz aplūkoti jautājumi, un tomēr darbs lasītāju nesavilpo, neinteresē, tādēļ arī laba, pareiza ideja nesasniedz mērķi. Tieši tā ir ļoti vāja vieta latviešu padomju literatūrā. Atbildīgs literatūras kritikas uzdevums ir palīdzēt rakstniekiem pārvarēt šo vājo vietu. Vislabāk tas panākams, organizējot laikrakstu slēdžus, pirmā kārtā «Literatūras un Mākslas», diskusijas, domu apmaiņu par darbiem, kuros spilgti sarežģams šis būtiskais trūkums.

R. Klabis pārmeta redakcijai, ka uz sakta rakstu serijs (kurai īstenībā bija diskusijas raksturs) par meistariības jautājumiem palika it kā nepabeigta,

jo redakcija nav devusi savus secinājumus un gala slēdzienu.

Par to, ka rakstnieki vāji pazīst dzīvi un tāpēc savos darbos ir pavirši un virspusēji, runāja daudzi konferences dalībnieki. Valdemārpis vidusskolas skolotāja V. Arāja atzīmēja, ka dzīves nepietiekamas pazišanas dēļ svarīgas, nozīmīgas mūsu dzīves nozares paliek literatūrā neapgaismotas. Tā pavisam maz latviešu padomju literatūrā parādīta skola, kas ir pats galvenais faktors daudzu desmitu tūkstošu bērnu un jauniešu dzīvē. Daudz maz nopietni šim jautājumam pievērsušies vienīgi G. Cirulis, A. Imermanis un V. Osipa. Taču tas ir pārāk maz, salīdzinot ar lielajiem solījumiem, ko šai ziņā ne reizi vien devuši latviešu rakstnieki. So parādību V. Arāja izskaidroja ar to, ka rakstnieki vāji pazīst skolas darbu, jaunatnes audzināšanas un mācību procesus. Rakstnieku iepazīšanās ar padomju skolas šīs dienas dzīvi notiek galvenokārt rakstnieku vakaros, tā sakot, ar rožēm un aplausiem. Pēc tādas «iepazīšanās», protams, nekā nopietna uzrakstīt nevar.

Laikraksta «Padomju Karogs» nodaļas vadītājs K. Broks lielu daļu savas runas veltīja tam, ka dzīves nepazīšana neļauj mūsu rakstniekiem pilnā balsī ierunāties par socialistiskajos laukos norisējošajiem procesiem, par jaunajām parādībām, kas raksturo Komunistiskās partijas un Padomju valdības rūpes par lauksaimniecības attīstību. Latviešu padomju rakstnieku līdzdalība PSKP Centrālās Komitejas septembra un februāra-marta Plenuma vēsturisko lēmumu izpildē līdz šim ir gaurām niecīga. Nav izmantotas šai virzienā pat mazās formas — stāsts, feļetons, dzejolis.

Konferences dalībnieki arī kritizēja «Literatūras un Mākslas» redakciju par to, ka tā ne tikvien pati maz publicē lauku lauku dzīves jaunās lezīmes atklājošus dalīdžus, bet maz dara, lai mobilizētu latviešu rakstniekus rakstīt šādus darbus.

Ar dzīves nepazīšanu «Cīņas» korespondents J. Peļš saistīja latviešu padomju literatūrā izplatīto kaltīgo parādību, ka dzīve — tiklab laukos, kā arī pilsētā — mūsu rakstnieku darbos bieži vien parādīta izskaistināta, nogludināta veidā. Grāmatu varoņi pa lielāku daļu jau no pirmās lappuses ir nevainojami, augstākā mērā apzinīgi padomju ļaudis, kuriem nav ne vajadzības, ne iespēju augt. Bet lasītājam svarīgi redzēt un izjust cilvēka izaugsmes procesu. Īpaši tas sakāms par la-

Prof. N. Vanadzina
ērgēlu koncerts

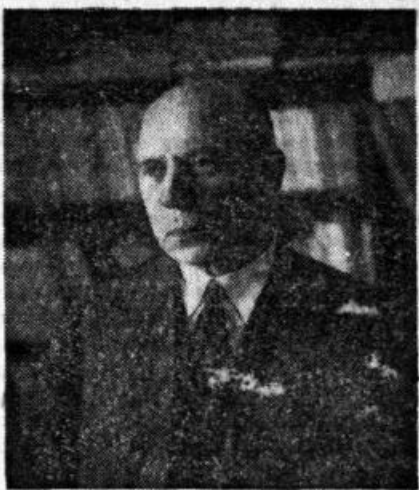
G. Dovgjallo

Latviešu literatūras draugs Padomju Igaunijā

Sā gada 30. aprīlī igauņi un latvieši kopīgi atzīmē kāda klusa literatūras darbinieka jubileju. Šis cilvēks ir Mārtis Pukītss, kas gandrīz visu mūžu (kopš vidusskolas laikiem) tulkojis latviešu literatūru igauņu valodā un iepazīstinājis igauņu tautu ar latviešu vēsturi, kultūru un mākslu.

Mārtis Pukītss (un nevis Puklīte, kā daži domā; pukītis nozīmē igauņiski vējdzirnavas) dzimis 1874. gada 30. aprīlī Hallistē kalēja ģimenē. Pēc pagasta un apriņķa skolas beigšanas viņš divi gadus dzīvo mājās un palīdz tēvam kalēja darbos, tad vienu gadu mācās Valkas skolā un pēc tam īsu laiku darbojas par skolotāju Karistes pagastskolā Pernu apriņķī. 1892.—1894. g. Pukītss mācās Trefnera ģimnazijā Tartu, kur izglītojušies arī vairāki latvieši. No 1894. līdz 1899. g. viņš mācās mākslas akadēmijā Leipcīgā, no 1902. līdz 1905. g. darbojas par mākslinieku un žurnālistu Tartu, bet no 1905. līdz 1920. g. ir skolotājs Pēterpilī. No 1921. līdz 1924. g. Pukītss ir skolotājs Tartu skolotāju seminārā un lektors «Pallas» mākslas skolā. Pēc tam viņš uzsūmas Tartu pilsētas centrālās bibliotēkas vadību. No šā darba buržuāziskā vara viņu padzina jau 1937. gadā. Tikai ar padomju varas nobīdīšanās Pukītss atgūst brīvas darba iespējas kā lektors un tulkojājs.

Pukītss ir arī viens no pirmajiem igauņu māksliniekiem. Viņam ļoti plašas intereses, sevišķi viņš pazīstams kokzīmējumā un grafikā. Taču paši izcilākie sasniegumi Pukītss ir kā latviešu literatūras tulkojājam un popu-

larizētājam Igaunijā, ko izceļ un pāsvītro arī igauņu literatūras vēsture.

Latviešu valodu Pukītss apguvis pašmācības ceļā Tērbatā un Pēterpilī, sadarbojoties ar turienes latviešiem. Valodu Pukītss pārvalda pilnīgi. Viņa tulkojumi adekvāti, labi izstrādāti. Sakot jau ar pagājušā gadsimta 90. gadiem, Pukītss savā ilggadīgajā literārajā darbā devis veselu virkni latviešu rakstnieku darbu tulkojumu gan periodikā, gan atsevišķos izdevumos, kas, vienuviet sakopot, sastādītu veselu biblioteku.

Vērtīgi sekodams jaunākajām parādībām latviešu rakstniecībā, Pukītss arvien izvēlējies izcilāko, vērtīgāko. Viņš centies iepazīstināt igauņus ar latviešu

rakstniecību pēc iespējas vispusīgi. No dažiem rakstniekiem viņš ņēmis tikai atsevišķus darbus, no citiem veselu virkni sacerējumu, lai tad veidā uzsvērtu katru nozīmīgumu tautā. Pukītss tulkojumu un apcerējumu skaits par latviešu literatūru pārsniedz 400. Viņš arī nolasījis ļoti daudz lekciju par latviešu literatūru un mākslu.

«Viss mans mūžs, — saka par sevi sirmāis Mārtis Pukītss, — aizritējis, sekojot tautu draudzības karogam. Esmu iemācījies arī lietuviešu valodu un tagad, lūk, beidzu tulkot lietuviešu rakstnieka A. Guzevičus romanu «Kālēja Ignata talsnība».

Pirms Pukītss igauņiem nebija neviena pilnvērtīga latviešu rakstniecības tulkojuma. Viņam šai ziņā pieder celmlauža loma.

Pukītss tulkojis gan R. Blaumaņa, gan J. Raiņa, gan A. Upīša darbus, V. Lāča «Vētru», I. d. A. Sakses «Trīs šūnišus», J. Sudrabkalna, A. Baloža, M. Kempes, J. Grota, A. Čaka un citu dzejoļus, E. Zālītes lugas un daudz citu darbu.

Daži Pukītss latviešu tautas dziesmu tulkojumi ir Igaunijā gandrīz tikpat lemtioli kā pie mums («Pūt, vējliņi», «Rīga dimd» u. c.).

Padomju Latvijas tauta ar dziļu sirsnību apsvēķa Martu Pukītss, kas atdevis visu savu mūžu latviešu progresīvās kultūras un mākslas propagandai, tautu draudzībai.

K. Egle
J. Zīgurs

Latvijas Mākslas akadēmijas 6. kursa students J. Skulme gatavo skices diplomdarbam «Skultes zvejnieku osta pavasari».

M. Treizona uzp.

Iznācis žurnāla «Karogs» 1954. gada 4. numurs

Saturā: Friča Rokpeļņa dzejoļi «Uz jaunām zemēm», Valda Rūjas dzejoļi «Traktoristu dziesma», Harija Gāliņa dzejoļi «Vēstule no Kazachijas», Vilmas Daunes dzejoļi «MTS inženieris», Roberta Sēja romāna «Gaiss vilpo» turpinājums, Vizmas Beševicas dzejoļi «Mana bērniņa pilsēta» un «Rīga — nesalaužamā», Jāņa Salgrāvis dzejoļi «Plosti nāk», ukraiņu rakstnieka Jurija Dojč-Michailika stāsts «Pīļavas kurgaņa vēsture», Voldeņara Saulēskalna vienclēliens «Vecā mīlestība», Sergeja Michalkova «Fabulas», Alfreda Krūķļa dzejoļi «Humoreska».

Kritikas un publicistikas nodaļā ievietoti šādi raksti: Adolfs Talcis, «Mākslinieciskā apraksta žanra īpatnības», Valdemārs Kalpiņš, «Daiļdarbs vai mehānisks pārkārtojums?», Antons Kolotijevskis, «Kinas Tautas Republika uz industrializācijas ceļu».

Kultūras un mākslas dzīves nodaļā: Pēteris Zelle, «Aprakstu krājums «Rītdienas cēlāji», Milda Losberga «Jāņa Niedres «Latviešu literatūra, II d.», J. Pabērzs, «Dažas domas par konflikta patiesību», «Lietuviešu literatūras un mākslas dekade Maskavā». Bibliogrāfija.

Pavasaris futbola laukumā

BRUNO SAULITIS

Daži uzskata, ka pavasaris testējas ar pirmo strazdu pārnākšanu, citi skaita pavasari no tās dienas, kad laikrakstos parādās Pastora ziņojumi par ledus stāvokli Latvijas upēs, bet daudzi gan būs arī tādu, kam īstais pavasaris sākas tajā dienā, kad «Daugavas» stadionā notiek pirmā meistarības spēle futbolā.

Šogad tāda diena bija 18. aprīlis.

Parasti ir tā, — jo tuvāk nāk sacensību brīdis, jo pieaug entuziasma satraukums. Kaut gan cīņas sākums bija nākties plkst. 16, jau ap pusdienas laiku nepacietīgākie sāka griezt draugu telefona numurus.

— Ko, tu vēl netaisies? Gar mūsu māju jau laudis, lai vienā lešanā un brauc, ka ne noskatīties nevar. Visti droši vien nemaz netiks leksā!

— Vai zini, tad būs jāskrien! — Un uzrunātais nolika telefona klausuli.

Skatītāji tiešām saradās jau labu stundu pirms spēles sākuma. Jo sezonas atklāšana katram futbolā cienītājam ir tikpat kā Heli un nozīmīgi svētki. Svētku noskaņu gan nepatīkami samazināja neuzpostais stādions, kur vēl arvien nav beigušies «būvdarbi» un nevar un nevar nozūst dažādas lūžņu un gruvešu kaudzes. Ar izbrīnu daudz tie skatītāji vēroja arī sacensību karogu, kas jau lepnī plīvinājās mastā. Tātad skaidrs, ka nekādas svinīgas karaļa pacelšanas un futbolistu parādes nebija ko gaidīt...

Ieklausoties laudīs, kas pildīja plašās skatītāju tribīnes visapkārt stadionam, kļuva skaidrs, ka gandrīz visi bija pārliecināti par «Daugavas» uzvaru. Pārliecināti tāpēc, ka mūsu vienībā notikušās vairākas veselīgas pārmaiņas, pieklājīgi aizvadītais pārbaudes sacensības dienvidos un, protams, arī tāpēc, ka Saratovas «Enerģija», pēc skatītāju domām, nekāda izcilā komanda vis nevarēja būt. Un lūk, — tiesneša svilpe. Sacensība ir sākusies.

Kad tieši trešajā minūtē kaut kur no tribīņu dienvidu gala atskan visiem ļābi pazīstamais pus uzmodinošais, pus izmisušais sauciens: — Sarauj! — futbola cienītāji pasmaida un jūtas tik ļābi, kā vien var justies sen zināmu, labu draugu vidū.

— Jā, ko tu darīsi! Pavasaris! — viens otrs noplāta rokas, kad bumba ceļā nevis pēc futbolistu prāta un aprēķina, bet pēc kaut kādiem grūti saprotamiem, stichiskiem kustības likumiem.

Spēles sākumā skatītājs palaikam ir ļābsirdīgs un futbolistiem gatavs šo to piedot, bet pamēģināiet tikai aizdot vi-

nam dusmas! Kad saratoviešu puskrēslais uzbrūcējs tieši no gaisa legrēģī bumbā «Daugavas» vārtos, šis pats pirmi tik ļālpnais vīrs uzsit ar dūri uz ceļgala un nikni leklidzās: — Gā-tavs ir! Cilvēki tā kā būtu jauni, bet nīki tie paši vecie!

Protams, ka garastāvoklis atkal uzlabojas, kad Priedītis gūst vārtus «Daugavas» labā, bet, kad otrs puslaiks tuvojas beigām un nekādu uzvaras izredžu nav, skatītāji sāk atkal nervozēt. Pat pēc gonga, kad vajadzētu izlikt pēdējos spēkus, lai iegūtu tik ļoti svarīgos divus punktus, uzbrūk nevis «Daugava», bet «Enerģija», un gandrīz ar atvieglojuma nopūtu visi divpadsmit tūkstoši pirmās sacensības llecīnieku uzmēc tiesneša beigu svilpi.

Neapmierināti un viluļies skatītāji atstāja stadionu pēc sacensības. Diezgan bieži bija dzirdamas valodas, ka arī jaunais treneris neesot īstais vīrs. Nenolēgsim, ka «Daugavas» futbolisti šajā spēlē likās pavāji sagatavoti, taču nedrīkstam aizmirst, ka M. Levitanuss vienību trenē pavisam īsu laiku un nekādas līelos brīnumus no viņa pagaidām prasīt nevaram. Tikal ilgstošs un neatlaidīgs darbs varēs izlabot agrāk pieļautās kļūdas, un ar to skatītājiem, pat pašiem nepacietīgākajiem, tomēr būs jāsamierinās.

Ir norunāts, ka «Daugava» šogad nezaudēs vājiākiem pretiniekiem. Jāautā, val «Enerģija» bija vājāka par mūsu vienību? Pēc spēles gaitas spriežot, nē! Vai «Daugava» zaudēja? Arī nē! Tātad viss ir kā būtu kārtībā, un tomēr...

Jā mūs apmierināja vārtsargs, pus-sargi un aizsargi, tad, skatoties «Daugavas» uzbrūcēju darbībā, rodas nopietnas bažas. Šogad mūsu komandā valrs nespēlē Nopelniem bagātais sporta meistars Alfons Jēgers. Tas ir dabīgi, jo vai tad vienam un tam pašam futbolistam jācīnās zajājā laukumā vairākus desmitus gadu!

Nelaipe tikai tā, ka vienībal tagad trūkst uzbrukuma dvēseles, trūkst vadītāja un organizētāja, tāpēc arī gandrīz visiem «Daugavas» uzbrukumiem pirmajā spēlē bija gadījuma raksturs.

Kaut kas še noteikti ir jādara, jo, bez centra uzbrūcēja cīnoties, uz panākumiem būs grūti cerēt.

Pirmā sacensība ir aizvadīta, pirmā vilšanās piedzīvota, tomēr sabiedrība cer un sagaida, ka «Daugavas» cīņas spārs un spēles prasme tādēļ nesamazināsies, bet tieši otrādi — pieaugs, lai sezonas noslēgumā mēs varētu apsvēķīt savus futbolistus ar atgriešanos A klasē.

Baleta vakars

Alojas kultūras namā notika baleta vakars, ko organizējis Latvijas PSR Valsts filharmonija. Fragmentus no P. Čaikovska baletiem «Gulbjū ezers» un «Apburta princese», kā arī klasiskās dejas izpildīja LPSR Valsts operas un baleta teātra solisti.

Baleta vakaru apmeklēja vairāk nekā 400 skatītāji.

Sienas avižu skate

Rēzeknes kultūras namā š. g. 22. aprīlī atklāja pilsētas uzņēmumu un iestāžu sienas avižu skati. Lielu interesi apmeklētājos radīja Rēzeknes lokomotīvu depo humoristiskā sienas avīze. Tajā gan dzejā, gan prozā asi kritizēti disciplīnas pārkāpēji.

Ignats Muiznieks

Kā pasakā

Fabula

Kā pasakā
Reiz kolchozā,
Kur saimniekoja Mikstčaulis,
Bij brīnums noticis.

Sie sēj un plauj, un nestāv dīk,
Tā cāki apkopj druvas savas,
Tiem dārzā ir un bišu dravas,
Ir ragu lopi lieli un ar sikie...

Bet brīnās darba rūķi —
Vai augļus pievākuši pūķi?
Ja katru gadu rudenī
Tiem raža zūd kā ūdenī.

Un skaties tik un raugi, —
Amatos Mikstčaula radi, draugi:
Re, vīstu fermā Lapsa audzē taukus,
Jo zināms sen, cik putnu gaļa barojoša.
Tur Sēkam vietniņa ar droša
Un atbildīgas gaitas:
Viņš olas skaita.
Bet kartupeļu laukus
Kopj Čūka ar smeceri.
Kolchoznieki, uz ražu gan neceri!
Un bišu dravā Lācis
Ar platu ķepu darbus sācis.
Bet tēvabralis Mikstčaulim
Pats Vilks, kas rij par trim,
Nu ticis svarā brangā —
Viņš liks par aitu ganu,
Un Āzis — sievasts — celts
dārzkopēja rangā...

Tā nu šie ganās
trekni kā tranī!

Jā! Tā tas bija.
Tad laudis laužiņa gālvās.
Sītādiem kā sadalīt balvas,
Trīs dienas pātagas vija,
Zagarus cirta,
Rungas darināja,
Gan mietus tēsa,
Gan iesmus asināja.
Tad Čūkai ar vici, Sēkam ar žagaru.
Lācim ar rungu resnu un pagaru,
Vīlcam ar mīlņu
Pa vēderu pilnu,
Lapsai sprūdzā iespieda asti,
Citam ar iesmu iedūra prasti,
Citam ar pātagu, citam ar koku
Balvas tad dalīja devīgu roku,
Jo jauns bij nācis sadzīvē vēriens,
Pašam Mikstčaulim ar tika pēriens —
Ar sētas mietu
Pa sētas vietu!

JAUNAS GRĀMATAS

Latvijas Valsts izdevniecības apgādā iznākušas šādas jaunas grāmatas:

A. Grigulis. Profesors iekārtojās. 88 lpp., 3000 eks. Rbļ. 2.—
E. Vilde. Džeks Brauns. 124 lpp., 10.000 eks. Rbļ. 2,60.
P. Tursuns. Skolotājs. 400 lpp., 10.000 eks. Rbļ. 7,60.
Nikolajs Dubovs. Zemes ma-
lā. 224 lpp., 10.000 eks. Rbļ. 5,25.

P. Cvirka. Noslēpums. 104 lpp., 10.000 eks. Rbļ. 2,90.

Alfreds Kalniņš. 10 latviešu tautas dziesmas. 50 lpp., 500 eks. Rbļ. 8,25.

Dejas. Pašdarbības kolektīviem. 188 lpp., 8000 eks. Rbļ. 7,65.

ŠONEDĒL

Sodien Filharmonijas zālē Čaikovska daļradelī vēlītis koncerts-lekcija (krievu valodā) no cikla «Operas klasika». Lektors A. Darkevics. Koncertā piedalās LPSR Tautas mākslinieci, Staļina premijas laureate V. Krampe, LPSR Nopelniem bagātie mākslinieki E. Volšteine un L. Zachodņiks, solisti H. Ozolītis, A. Arbenjina un pianists B. Moisejevs. Sākums plkst. 16.
o Universitātes aulā Igaunijas PSR Nopelniem bagāto mākslinieku prof. H. Lepnurma (ērģeles) un Vi. Alumae (vijole) koncerts. Sākums plkst. 20.
o Konservatorijas zālē Poligrafiķu centrālā kluba viru kora koncerts. Dirģents E. Tons. Sākums plkst. 20.
o Apgabala virsnieku namā Daugavpils Krievu drammas teātra viesizrāde — V. Dichanovičņa un M. Slobodskā vadevīļa-apskats «Kur ir šī iela, kur ir šis nams?». Sākums plkst. 20.
26. aprīlī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā Daugavpils Krievu drammas teātra režisora S. Radlova lek-

cija «Gleznotāja darbs teātrī». Sākums plkst. 19.

o Apgabala virsnieku namā Daugavpils Krievu drammas teātra viesizrāde — vadevīļa-apskats «Kur ir šī iela, kur ir šis nams?». Sākums plkst. 20.

27. aprīlī Operas un baleta teātri Poligrafiķu centrālā kluba bērnu baleta un raksturdeju kolektīva vakars. Mākslinieciskā vadītāja Z. Zeltmate. Piedalās sieviešu vokālās ansambļis, kokaļtāju ansambļis un kluba vokālās studijas solisti. Sākums plkst. 19.

o Filharmonijas zālē KPFSR Nopelniem bagāto mākslinieka, Staļina premijas laureata Vs. Aksenova (daļlasišana) literārs vakars. Sākums plkst. 20.

1. maijā Filharmonijas zālē Bukares tes demokrātiskās jaunatnes starptautiskā festivāla laureatā Gruzijas tautas deju ansambļa vakars. Mākslinieciskie vadītāji Gruzijas PSR Tautas mākslinieki. Staļina premijas laureati N. Ramišvili un I. Suchišvili. Sākums plkst. 20.

Nav viņa darīšana

Daži skolotāji neuzskata par savu pienākumu nodarboties ar skolēniem ārpus skolas laika.

— Tie taču jūsu klases audzēkņi, kāpēc jūs tik vienaldzīgi uz visu to noskatāties?
— Nav tiesa. Jau kopš nedēļas es šai skolā valrs nestrādāju.

L. Samoilova zīmējums